

EKONOMIKOS PROGRAMOS
BAKALURŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
REIKALAVIMAI

Dalyko kodas	<i>ECO 116</i>
Dalyko tipas	<i>Privalomas</i>
Studijų pakopa	<i>Pirmoji</i>
Dalyką įgyvendinantis padalinys	<i>Bakalauro studijos</i>
Studijų metai	<i>Ketvirtieji</i>
Semestras	<i>Rudens / Pavasario</i>
ECTS kreditai	<i>15</i> <i>6 val. auditorinių užsiėmimų (baigiamųjų darbų reikalavimų pristatymas, baigiamojo darbo temos gynimas, baigiamojo bakalauro darbo gynimas viešame posėdyje), 4 val. darbo vadovo konsultacijų 395 val. savarankiško darbo.</i>
Koordinuojantis dėstytojas	<i>Probleminės srities vadovas / Bakalauro baigiamojo darbo vadovas</i>
Dalyko vedimo forma	<i>Dieninė</i>
Privalomas pasirengimas dalyko studijoms	<i>Praktika ir praktikos ataskaita</i>
Dėstymo kalba	<i>Lietuvių arba anglų</i>

Dalyko studijų siekiniai (DSS)	Studijų metodai	Vertinimo metodai
DSS1. Gebėti identifikuoti aktualią mikroekonominę, makroekonominę, finansų rinkų ar institucijų, organizacijos, vadybos ekonomikos problematiką, jos pagrindu formuluoti darbo tikslus ir uždavinius.	Konsultacijos, savarankiškas darbas	Baigiamojo darbo temos gynimas, baigiamojo darbo turinio vertinimas, baigiamojo darbo gynimo vertinimas
DSS2. Gebėti analizuoti ir tirti pasirinktąjį nagrinėjamo objekto aplinką (šalies, rinkos, sektoriaus, įmonės) ir jos ekonominius rodiklius, jų parametrus bei pagrįsti problemos egzistavimą ir poreikį ją spręsti.	Konsultacijos, savarankiškas darbas	Baigiamojo darbo turinio vertinimas, baigiamojo darbo gynimo vertinimas
DSS3. Gebėti parinkti tinkamą tyrimo metodą išskeltai problemai spręsti, susieti mokslinių teorijų apžvalgos ir nagrinėjamos praktinės problemos analizės duomenis, įvertinti metodų privalumus, trūkumus bei apribojimus tiriant konkrečią praktinę problemą.	Konsultacijos, savarankiškas darbas	Baigiamojo darbo temos gynimas, baigiamojo darbo turinio vertinimas, baigiamojo darbo gynimo vertinimas
DSS4. Gebėti atlikti tyrimą ir pagrįsti jo rezultatų taikymą darbo įvade suformuluotos problemos sprendimui. Gebėti apibendrinti rezultatus, juos išsamiai analizuoti, interpretuoti ir pateikti iš to sekančias rekomendacijas.	Konsultacijos, savarankiškas darbas	Baigiamojo darbo turinio vertinimas, baigiamojo darbo gynimo vertinimas
DSS5. Gebėti apibendrinti didelės apimties projekto (rašto darbo) išvadas, siejant jas su darbo tikslu ir uždaviniais.	Konsultacijos, savarankiškas darbas	Baigiamojo darbo turinio vertinimas, baigiamojo darbo gynimo vertinimas
DSS6. Gebėti sintezuoti atskiras darbo dalis ir užduotis į vieningą, nuoseklų, ekonomines žinias ir kompetencijas demonstruojantį akademinį rašto darbą, atitinkantį reikalavimus formatui ir apimčiai.	Konsultacijos, savarankiškas darbas	Baigiamojo darbo turinio vertinimas.
DSS7. Gebėti parinkti ir naudoti tinkamus teorinius ir kitus šaltinius keliamai problemai atskleisti. Gebėti analizuoti,	Konsultacijos, savarankiškas	Baigiamojo darbo turinio vertinimas,

parinkti ir pritaikyti tyrimų metodus aiškiai demonstruojant žinių taikymo, analizės, vertinimo ir naujų žinių (sprendimų) kūrimo gebėjimus.	darbas	baigiamojo darbo gynimo vertinimas
DSS8. Gebėti planuoti darbo laiką rengiant didelės apimties akademinį rašto darbą.	Savarankiškas darbas	Bakalauro darbo rengimo proceso vertinimas,
DSS9. Gebėti pristatyti parengtą darbą specialistų auditorijai, argumentuotai paaiškinti sprendimus ir atsakyti į klausimus.	Savarankiškas darbas	Baigiamojo darbo gynimo vertinimas

Bakalauro baigiamasis darbas – tai savarankiškas studento darbas, apibendrinantis bei gilinantis studijų metu įgytas žinias, gebėjimus ir mokėjimus bei pagrindžiantis suteikiamą ekonomikos bakalauro kvalifikaciją. Bakalauro studijų baigiamasis darbas turinio ir analizės metodų požiūriu yra tiesiogiai ir netiesiogiai jungiantis įvairių disciplinų objektą į vieną visumą.

Bakalauro baigiamajame darbe tikslinga nagrinėti aktualias makroekonominės, mikroekonominės bei finansų rinkų ir institucijų problemas. Pasirinkus nagrinėti aktualias įmonės ekonomines problemas, rekomenduojama atlikti įmonių veiklos ekonominį vertinimą, pagrįsti gamybinius ar investicinius sprendimus, tikslinga spręsti įmonių veiklos optimizavimo problemas, atsižvelgti į mikroekonominės bei makroekonominės aplinkybes ir pan.

Rekomenduojama, kad įmonė ar organizacija, kurios problema nagrinėjama baigiamajame bakalauro darbe, sutaptų su praktikos vieta. Organizacija, kurioje atliekama praktika ir baigiamajame bakalauro darbe nagrinėjama organizacija nebūtinai turi sutapti šiais atvejais:

a) studentas atlieka praktiką finansų institucijoje, valstybinėje institucijoje, konsultacinėje bendrovėje (ministerijoje, asociacijoje, banke, draudimo bendrovėje ar kitoje finansų institucijoje, nekilnojamojo turto agentūroje, audito bendrovėje, ekonomikos tyrimų bendrovėje ir pan.) ir analizuoja šios institucijos ar bendrovės klientų veiklą ar pasirenka problemą, kurios sprendimui aktualūs praktikos metu surinkti duomenys. Ši situacija turi būti aiškiai aprašyta bakalauro baigiamajame darbe, paaiškinant praktikos vietos ir įmonės, kurios problema nagrinėjama, nesutapimo priežastis.

b) studentas atliko praktiką anksčiau (ne tą patį studijų semestrą, kai rengiamas bakalauro baigiamasis darbas) ir nebegali susirinkti duomenų toje pačioje vietoje (įmonė bankrutavo, pakeitė veiklos sritį, nutrūko studento ir įmonės santykiai). Tokiu atveju iš kitos įmonės, kurios problema sprendžiama bakalauro baigiamajame darbe, pristatoma pažyma, jog įmonė žino ir sutinka, kad apie ją būtų renkami duomenys ir rašomas bakalauro baigiamasis darbas.

c) įmonės veiklos profilis neatitinka nagrinėjamos probleminės temos.

Bakalauro baigiamasis darbas rengiamas aštuntąjį studijų semestrą, jam skiriama 15 ECTS kreditų. Darbas gali būti rašomas lietuvių arba anglų kalba.

1. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO STRUKTŪRA

Baigiamasis darbas rašomas laikantis ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto „Akademinio rašto darbų formatavimo ir citavimo reikalavimai“ (*Formatting and Citing Requirements of Academic Papers*).⁴. Rekomenduotina bakalauro baigiamojo darbo struktūra ir atskirų dalių apimtis yra pateikta lentelėje Nr.1.

Lentelė Nr. 1. Bakalauro baigiamojo darbo struktūra ir apimtis

Dalis	Apimtis (puslapiai, žodžiai)
Titulinis lapas	1 puslapis
Santrauka	1 puslapis / 300 žodžių
Turinys	1-2 puslapiai
Paveikslų sąrašas	1-2 puslapiai
Lentelių sąrašas	1-2 puslapiai
Įvadas	600-800 žodžių

Situacijos analizė Teorinis pagrindimas ir tyrimo metodai Empirinis tyrimas Išvados Literatūra Viso: Priedai	2500-4000 žodžių 2600-4000 žodžių 2600-4400 žodžių 600-800 žodžių 1-5 puslapiai 50-80 psl., 9 000-14 000 žodžių (neįskaičiuojant priedų) pagal poreikį
---	---

Santrauka. Santraukos tikslas – labai glaustai pateikti pačią svarbiausią baigiamojo darbo informaciją: temą, tikslą, uždavinius, tyrimo metodiką ir darbo rezultatus. Santrauka rašoma tik anglų kalba, ir segama po titulinio lapo. Po santraukos tekstu parašomi 3–5 reikšminiai žodžiai anglų kalba ir nurodomas bakalauro darbo žodžių skaičius (skaičiuojant nuo įvado skyriaus pradžios iki išvadų skyriaus pabaigos). Santraukos apimtis neturi viršyti vieno puslapio.

Santraukos viršuje nurodomas darbo autorius ir baigiamojo darbo pavadinimas:

Last Name, N., Thesis Title [Manuscript]: Final Bachelor Thesis: Economics. Vilnius, ISM University of Management and Economics.

Turinys. Bakalauro baigiamojo darbo turinys turi atitikti bakalauro baigiamojo darbo struktūrą (žr. Lentelę Nr.1). Jame privalo būti visi bakalauro darbo struktūros reikalavimuose patvirtinti skyriai.

Turinyje nurodomi atskirų darbo struktūrinių elementų pavadinimai ir jų pradžios lapo numeriai. Turinys pradedamas skyriumi "Įvadas", o baigiamas skyriumi "Priedai" Svarbu, kad skyrių pavadinimai pažodžiui neatkartotų darbo temos pavadinimo, o poskyrių pavadinimai – skyrių pavadinimų. Kita vertus, pagrindinės reikšmingos sąvokos, esančios darbo temos pavadinime, vienaip ar kitaip turi atsispindėti, sietis su skyrių pavadinimais, o pastarųjų – su poskyrių pavadinimais. Skyrių, poskyrių bei skyrelių pavadinimai turi išplaukti vieni iš kitų ir sudaryti visumą. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog darbe neturėtų likti medžiagos, ar skyrių, kurie niekaip nesisieja su kitomis darbo dalimis ar skyriais, t.y. darbe neturi būti tokios medžiagos, kurią pašalinus darbo mintis ir kontekstas nepasikeistų – tokia medžiaga traktuotina kaip perteklinė ir ji menkina darbo vertę.

Įvadas. Įvadas yra tarsi viso darbo vizitinė kortelė. Įvadas turi atskleisti baigiamojo darbo esmę, supažindinti su pagrindiniais nagrinėjamos temos dalykais. Įvado struktūra yra tokia:

- temos aktualumas
- nagrinėjama problema
- darbo tikslas
- darbo uždaviniai
- tyrimo metodai
- praktinė darbo vertė.

Įvade turi būti atskleistas nagrinėjamos temos aktualumas ir svarba tiek apskritai teorijai ir praktikai, tiek ir darbe nagrinėjamai valstybei, regionui, pramonės šakai ar organizacijai (-oms).

Apibūdinus temos aktualumą toliau turi būti pagrindžiama ir formuluojama bakalauro baigiamojo darbo problema. Ji paprastai formuluojama atskiru teiginiu ar klausimu. Bakalauro baigiamojo darbo problemos esmę sudaro praktinis klausimo sprendimas, kuriuo pasiekiamas tam tikras praktinis rezultatas (pavyzdžiui, sudaromas šalies infliacijos valdymo planas, pateikiamos rekomendacijos tiesioginių mokesčių reformai, pasiūlomos priemonės natūralios monopolijos pelno maksimizavimui ir kt.).

Įvade turi būti glaustai ir konkrečiai suformuluotas baigiamojo darbo tikslas ir uždaviniai. Darbo tikslas turi glaudžiai sietis su baigiamojo darbo temos pavadinimu ir atspindėti norimą pasiekti rezultatą. Darbo tikslas turi būti formuluojamas glaustai, vienu sakiniu. Tikslą išsamiau turi detalizuoti uždaviniai, kurie turi atspindėti tikslo siekimo etapus. Atskiri uždaviniai privalo sietis su atitinkamos darbo dalies tematika.

Įvade turi būti nurodyta, kokie tyrimo metodai (analogijų metodas, modeliavimas, lyginimo metodas, prognozavimo metodai, statistikos duomenų analizės metodai, duomenų analizė, atvejų analizė, jautrumo analizė, regresinė analizė ir kt.) buvo naudojami rengiant darbą. Tuo atveju, kai tyrimo tikslas ir logika numato matematinį duomenų apdorojimą, įvade reikia nurodyti, kokie statistiniai metodai, modeliai bei programinė įranga buvo naudoti.

Įvado pabaigoje nurodoma praktinė darbo vertė konkrečiai valstybei, ūkio šakai ir/arba organizacijai.

Situacijos analizė. Tai pirmasis bakalauro baigiamojo darbo skyrius, kuriame išsamiai apibūdinamas nagrinėjamas objektas, esama situacija pasirinktoje aplinkoje (šalyje, rinkoje, sektoriuje, įmonėje) bei jos kitimas laike. Situacijos analizė turi atskleisti (patvirtinti) problemos egzistavimą ir poreikį ją spręsti. Situacijos analizės dalies pabaigoje pateikiamas problemos pagrindimas, remiantis šioje dalyje atlikta analize.

Teorinis pagrindimas ir tyrimo metodai. Tai antroji iš trijų pagrindinių bakalauro baigiamojo darbo dalių. Šioje dalyje nagrinėjami darbo teoriniai aspektai bei aprašoma nagrinėjamo darbo objekto tyrimo metodika. Studentai glaustai aprašo esamą literatūrą pasirinkta tema, pateikia sąvokų ir terminų sampratą (**glaustai ir ribotai**) bei nagrinėja iškeltą problemą teoriniame lygmenyje. Šioje bakalauro baigiamojo darbo dalyje atskleidžiamos ir susintetinamos įvairių mokslininkų bei ekspertų nuomonės. Studentai turi remtis ne vien vadovėlinėmis tiesomis, bet ir įvairių panašias problemas nagrinėjančių mokslinių bei publicistinių straipsnių, monografijų ir kitokių leidinių surinkta ir susisteminta teorine medžiaga. Tyrimo metodų aprašymas bei argumentuotas parinkimas yra jungiamoji grandis tarp teorijų apžvalgos ir praktinės problemos analizės. Metodo pasirinkimas priklausys nuo probleminės srities, darbo tikslo bei studento sugebėjimų. Šioje darbo dalyje aprašomi tikslui pasiekti taikytini metodai, įvertinami jų privalumai, trūkumai bei apribojimai tiriant konkrečią problemą. Tyrimui atlikti dažniausiai naudojami statistinių duomenų analizės (regresinė analizė, faktorinė analizė, daugiafaktorė analizė, koreliacinė analizė, priešastingumo analizė), prognozavimo, modeliavimo, atvejų analizės bei kiti metodai.

Tyrimas. Tai trečioji bakalauro baigiamojo darbo dalis. Remiantis šiuolaikiniais metodais (aprašytais ir argumentuotai parinktais antroje bakalauro baigiamojo darbo dalyje) atliekamas tyrimas, kurio rezultatai galėtų padėti išspręsti darbo įvade suformuluotą ir situacijos analizės dalies pabaigoje reziumuotą problemą. Pateikiant šios bakalauro baigiamojo darbo dalies rezultatus, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas rezultatų apibendrinimui, pateikimui, išsamiai jų analizei, interpretacijai bei iš to sekančiomis rekomendacijoms.

Išvados. Šioje dalyje struktūruotai pateikiami kiekvienos baigiamojo darbo dalies rezultatai. Išvados turi įrodyti, kad autorius pasiekė įvade suformuluotą tikslą bei išsprendė iškeltus uždavinius. Jos yra tarsi atsakymas į darbo pradžioje suformuluotus uždavinius. Išvados turi būti konkrečios, jas formuluojant reikia vengti papildomos argumentacijos, kitų autorių padarytų išvadų atkartojimo. Išvadas reikia numeruoti.

Literatūra. Literatūros sąrašas turi atitikti bibliografinio aprašo standartą¹, kuriame subalansuotai turi atsispindėti nacionalinio ir tarptautinio lygmens publikacijos, mokslo klasika ir naujausi tyrimai. Šaltiniai, kurių autorius darbe necitavo, į literatūros sąrašą netraukiami. **Bakalauro baigiamajame darbe rekomenduojama panaudoti ne mažiau nei 10 mokslinės literatūros šaltinių.**

Priedai. Į priedus traukiama statistinė, sociologinė, teisinė informacija, įmonės vidaus dokumentai bei kita informacija, paaiškinanti tekste išdėstytas mintis. Prieduose taip pat privaloma pateikti praktiniam tyrimui naudotų pirminių bei antrinių duomenų lenteles, kitus tyrimo duomenis.

2. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO RENGIMO PROCESAS

Bakalaurų baigiamųjų darbų rengimas vyksta etapais, kurių pabaigoje studentas darbo vadovui atsiskaito už padarytą darbo dalį. Bakalauro baigiamąjo darbo vadovo konsultacijos vyksta studento iniciatyva, su vadovu sutartu laiku pagal baigiamąjo darbo rengimo grafiką. Detalus praktikos ir baigiamąjo darbo rengimo grafikas su patvirtintomis datomis pateiktas priede Nr.1. Detalus bakalauro baigiamąjo darbo rengimo proceso aprašymas pateiktas lentelėje Nr.2.

Lentelė Nr. 2. Bakalauro baigiamąjo darbo rengimo procesas

NR.	DARBO RENGIMO ETAPAS	PASTABOS
1.	BBD ir praktikos reikalavimų pristatymo seminaras. Susitikimas su IV kurso studentais	Susitikimo metu programos vadovas ar jo deleguotas asmuo studentams pristato ir aptaria bakalauro baigiamųjų darbų rengimo procesą, gynimo procedūrą bei darbų vertinimo kriterijus, problemines sritis ir baigiamąjo darbo objektus, iš kurių gali būti rengiami bakalauro baigiamieji darbai. Pateikia reikalavimus bakalauro baigiamiesiems darbams.
2.	BBD probleminės srities pasirinkimas	Studentai iš pateikto sąrašo pasirenka bakalauro baigiamajame darbe numatomą nagrinėti probleminę sritį ir baigiamąjo darbo objektą ir užpildytą anketą patalpina į e-mokymo sistemą iki BBD rengimo grafike (priedas Nr.1) nurodytos datos.
3.	Baigiamųjų darbų vadovų paskyrimas	Studentai informuojami apie paskirtus darbų vadovus.
4.	1 darbo vadovo konsultacija	Darbo vadovas padeda studentui suformuluoti bakalauro baigiamąjo darbo temą, problemą bei iškelti pagrindinį darbo tikslą. Bakalauro baigiamąjo darbo vadovo konsultacijos vyksta studento iniciatyva , su vadovu sutartu laiku vadovaujantis baigiamąjo darbo rengimo grafike nurodytais terminais.
5.	Bakalauro baigiamąjo darbo temos pristatymas SEMINARE ir temos gynimas	Seminarai vyksta atskirose probleminių sričių grupėse. Seminare dalyvauja probleminės srities vadovas, darbų vadovai ir studentai. Studentų dalyvavimas seminare yra privalomas, išskyrus atvejus, kai studentai su ISM vadybos ir ekonomikos universiteto leidimu yra išvykę į Erasmus arba savarankišką praktiką užsienyje. Tik seminare pristatytos temos yra teikiamos Studijų komisijai tvirtinti. Programos vadovas turi teisę tokius seminarus organizuoti atskirai vieno BBD vadovo studentų grupei, dalyvaujant BBD vadovui ir programos vadovui.
6.	Patvirtinimas dėl reikalavimų susipažinimo.	Studentai užpildo ir įkelia formą patvirtinančią susipažinimą su darbo rengimo reikalavimais.

¹ Bibliografinio aprašo standarto reikalavimus galima rasti dokumente „Akademinis rašto darbų formataavimo ir citavimo reikalavimai“ (*Formatting and Citing Requirements of Academic Papers*) arba vadovautis nurodymais, pateiktais <http://www.lib.berkeley.edu/instruct/guides/apastyle.pdf>.

7.	Atliekama probleminės srities situacijos analizė, rengiamas aprašas	Studentas rengia įvadą ir pirmąją bakalauro darbo dalį „Situacijos analizė“. Ją rengiant galima naudotis praktikos ataskaitos ruošimo metu surinkta medžiaga.
8.	Įvadas ir situacijos analizės aprašas pateikiamas vadovui.	Studentai parengtą darbo dalies “Situacijos analizė” elektroninį ir/arba spausdintą variantus pateikia darbo vadovui. Elektroninę baigiamojo darbo versiją studentai iki BBD rengimo grafike nurodytos datos talpina e-mokymo paskyroje. <i>Iki BBD rengimo grafike (priedas Nr.1) nurodytos datos.</i>
9.	2 darbo vadovo konsultacija	Darbo vadovas konsultuoja studentą teorinių aspektų bei tyrimo metodų klausimais. Bakalauro baigiamojo darbo vadovo konsultacijos vyksta studento iniciatyva , su vadovu sutartu laiku vadovaujantis baigiamojo darbo rengimo grafike nurodytais terminais.
10.	Atliekamas teorinis pagrindimas ir tyrimo metodų parinkimas	Studentas rengia antrąją bakalauro baigiamojo darbo dalį “Teorinis pagrindimas ir tyrimo metodai”. Šioje dalyje nagrinėjami darbo teoriniai aspektai bei aprašoma nagrinėjamo darbo objekto tyrimo metodika. Tyrimo metodų aprašymas bei argumentuotas parinkimas yra jungiamoji grandis tarp teorijų apžvalgos ir praktinės problemos analizės.
11.	Teorinės dalies aprašas pateikimas <u>darbo vadovui</u>	Studentai parengtą darbo dalies “Teorinis pagrindimas ir tyrimų metodai” elektroninį ir/arba spausdintą variantus pateikia darbo vadovui. Elektroninę baigiamojo darbo versiją (su titulinio puslapiu, turiniu, įvadu, pirmąja ir antrąja dalimis) studentai iki BBD rengimo grafike nurodytos datos talpina e-mokymo paskyroje. <i>Iki BBD rengimo grafike (priedas Nr.1) nurodytos datos.</i>
12.	3 darbo vadovo konsultacija	Darbo vadovas pakomentuoja studento situacijos analizę ir teorinę dalį ir konsultuoja dėl paskutinės darbo dalies. Bakalauro baigiamojo darbo vadovo konsultacijos vyksta studento iniciatyva , su vadovu sutartu laiku vadovaujantis baigiamojo darbo rengimo grafike nurodytais terminais.
13.	Rengiama trečia BBD dalis (atliekamas tyrimas, rengiamos rekomendacijos)	Studentas rengia trečiąją BBD dalį, kurioje, remdamasis šiuolaikiniais metodais (aprašytais ir argumentuotai parinktais antroje bakalauro baigiamojo darbo dalyje), atlieka tyrimą. Tyrimo rezultatai turi išspręsti darbo įvade suformuluotą problemą.
14.	Bakalauro baigiamojo darbo pristatymas <u>darbo vadovui</u>	Studentai elektroninį ir/arba spausdintą baigiamojo darbo variantus (su “Tyrimo” bei išvadų dalimi) pateikia darbo vadovui. Elektroninę baigiamojo darbo versiją (su titulinio puslapiu, turiniu, įvadu, pirmąja, antrąja ir trečiąja dalimis) studentai iki BBD rengimo grafike nurodytos datos talpina e-mokymo paskyroje. <i>Iki BBD rengimo grafike (priedas Nr.1) nurodytos datos.</i>

15.	4 darbo vadovo konsultacija	Darbo vadovas nurodo studentui baigiamojo darbo trūkumus. Bakaluro baigiamojo darbo vadovo konsultacijos vyksta studento iniciatyva , su vadovu sutartu laiku vadovaujantis baigiamojo darbo rengimo grafike nurodytais terminais.
16.	BBD galutinis variantas pristatomas darbo vadovui ir studijų skyriui	Studentai elektroninį baigiamojo darbo variantą (su literatūros sąrašu, įvadu, išvadomis, santrauka) pateikia darbo vadovui. Darbo elektroninė versija Word formatu, pavadinimu, sudarytu pagal formatą: <ul style="list-style-type: none"> • Pavardenis_Vardenis_VD_20XX (Vilniaus dieniniam skyriui) • talpinama į e-mokymo sistemą priskirtoje prieigoje. Pristatydamas darbą studijų skyriui studentas pateikia užpildytą autoriaus deklaraciją (priedas nr. 2). Darbo pridavimo metu darbas turi būti įkeltas į e-mokymo sistemą. <i>Iki BBD rengimo grafike (priedas Nr.1) nurodytos datos</i>
17.	Vadovas rašo atsiliepiamą apie parengtą darbą	Darbo vadovas rašo atsiliepiamą apie darbo rengimo procesą (studento iniciatyvumą, savarankiškumą ir gebėjimą reaguoti į pastabas, laiko planavimo gebėjimus ir pareigingumą). Atsiliepimo elektroninę versiją siunčia Studijų skyriui.
18.	Darbų recenzavimas	Recenzantai rašo atsiliepimus apie darbo turinį bei darbo atitikimą formaliems reikalavimams.
19.	Studijų komisijos posėdis ir sprendimas dėl leidimo ginti BBD	Organizuojamas Studijų komisijos posėdis, kuriame priimamas sprendimas dėl darbų tinkamumo viešam gynimui.
20.	BAKALAURO BAIGIAMŲJŲ DARBŲ GYNIMAS	Bakaluro baigiamųjų darbų gynimas vyksta pagal problemines sritis.

* Etapų eilės numeriai nebūtinai tiksliai sutampa su Priede Nr. 1. "Bakalaurų praktikos ir baigiamųjų darbų rengimo grafikas" pateiktais etapų numeriais

Probleminės darbo srities pasirinkimas. Vienas pirmųjų baigiamojo darbo etapų – probleminės srities ir baigiamojo darbo objekto pasirinkimas. Šiame etape studentas turi pasirinkti tik darbo kryptį, kurią vėliau su vadovo pagalba susiaurins, patikslins problemą ir suformuluos darbo temą. Svarbiausias bakaluro darbo probleminės srities ir darbo objekto pasirinkimo kriterijus turėtų būti jos aktualumas. Bakaluro baigiamojo darbo probleminių sričių bei rekomenduojamų analizuoti darbo objektų sąrašas pateiktas lentelėje Nr. 3.

Lentelė Nr. 3. Bakaluro baigiamojo darbo probleminių sričių bei rekomenduojamų analizuoti darbo objektų sąrašas:

PROBLEMINĖS SRITIES VADOVAS	PROBLEMINĖ SRITIS	BAIGIAMOJO DARBO OBJEKTAS
-----------------------------	-------------------	---------------------------

<p>Ekonomikos programos direktorius, Doc. Dr. Tadas Šarapovas tadsar@ism.lt</p>	<p>Makroekonominė analizė</p>	<p>Valstybės finansai Socialinis draudimas Infliacija BVP Einamosios sąskaitos deficitas Kiti makroekonominiai rodikliai Tarptautinė prekyba Globalizacija <i>Kita (nurodyti)</i></p>
	<p>Mikroekonominė analizė</p>	<p>Įmonės problemos sprendimas Įmonės vertės didinimo strategijos Investicinių projektų vertinimas <i>Kita (nurodyti)</i></p>
	<p>Finansų rinkos ir institucijos</p>	<p>Bankininkystė Investicijų valdymas Rizikos valdymas Akcijų rinkos Valiutų rinkos Nekilnojamojo turto rinkos Draudimo rinkos Investiciniai ir pensijų fondai <i>Kita (nurodyti)</i></p>

Temos formulavimas ir tvirtinimas. Baigiamojo darbo temos pasirinkimas yra atsakingas kelių etapų procesas. Pradiniame darbo temos formulavimo etape studentai, pasikonsultavę su darbo vadovu, formuluoja darbo temą, problemą, konkretizuoja objektą, išsikelia pagrindinį tikslą ir jį papildančius uždavinius. Temos formuluotėje turi būti įvardinta šalis, regionas, sektorius (pramonės šaka) ar konkreči įmonė (pasirinkus organizacijų ekonominės analizės probleminę sritį), kurios problematika nagrinėjama bakalauro baigiamajame darbe. Pasirinkta probleminė sritis turi būtina turėti mikroekonominį bei/ar makroekonominį aspektą.

Antrajame temos pasirinkimo etape studentai rengia 5 minučių trukmės pranešimą, kurį pristato seminare. Pranešimo tikslas – įtikinti seminaro dalyvius, kad pasirinkta bakalauro baigiamojo darbo tema yra aktuali, atitinka bakalauro baigiamųjų darbų akademinius reikalavimus, studentas visiškai suvokia darbo tikslą, suformuluota aiški užduotis darbui, žinoma, kokių duomenų rengiant darbą reikės, kaip jie bus renkami ir kokiais metodais analizuojami.

Tipinė pranešimo struktūra:

- Temos formuluotė
- Temos aktualumo pagrindimas
- Problemos apibūdinimas
- Darbo tikslas ir uždaviniai
- Planuojami naudoti empirinio tyrimo metodai
- Pagrindiniai literatūros šaltiniai
- Įgyvendinimo planas bei alternatyvus sprendimai jeigu nepavyktų rasti duomenų.

Seminare dalyvauja probleminės srities vadovas, darbų vadovai ir baigiamuosius darbus rengiantys studentai. Patvirtintiems studentams leidžiama rengti darbą, jų vadovų ir temų sąrašai paskelbiami viešai.

Baigiamojo darbo įteikimas studijų skyriui. Bakalauro baigiamąjį darbą (2 egzemplioriai su studento parašu) studentas pristato į studijų skyrių. Baigiamieji darbai įteikiami atspausdinti ant abiejų lapo pusių, įrišti,

pilnai sutvarkyti. **Baigiamojo darbo įteikimo terminas nurodytas bakalauro baigiamojo darbo rengimo grafike.**

3. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO TINKAMUMAS GINTI

Bakalauro baigiamąjį darbą iki gynimo vertina darbo vadovas ir darbo recenzentas. Baigiamųjų darbų tinkamumas ginti svarstomas Studijų komisijos posėdyje.

Studijų komisijos posėdžio teikimu, patvirtinus studijų ir mokslo prorektoriui, studentams gali būti neleidžiama rengti ir (arba) ginti baigiamojo darbo, jeigu darbui ar jo rengimo procesui gali būti pritaikytas bent vienas iš šių punktų:

1. Probleminės srities vadovas nėra patvirtinęs baigiamojo darbo temos;
2. Studentas nesilaikė patvirtintų darbo rengimo terminų;
3. Esant neigiamam darbo vadovo įvertinimui;
4. Esant neigiamam recenzento įvertinimui;
5. Studentas pažeidė akademinę etiką;
6. Darbas netenkina formalių reikalavimų (struktūros, viso darbo ar atskirų dalių apimties, prieduose nepateikti empirinio tyrimo duomenys ir pan.).

Studentui, pavėlavusiam laiku pateikti Bakalauro baigiamąjį darbą Studijų skyriui, darbo ginti neleidžiama.

4. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO GYNIMAS

Bakalauro darbai, kuriuos Studijų komisija pripažino tinkamais ginti, yra ginami viešai Baigiamųjų darbų gynimo komisijos posėdyje.

Prasidėjus posėdžiui Baigiamųjų darbų gynimo komisijos pirmininkas pakviečia pretendantą darbo pristatymui, perskaito darbo pavadinimą, pristato darbo vadovą ir suteikia autoriui žodį pranešimui.

Baigiamojo darbo autorius padaro trumpą pranešimą (iki 10 min.) apie savo darbą, nuroydamas temos aktualumą, darbe sprendžiamą problemą, darbo tikslą, uždavinius; supažindina su analizuojama situacija; pristato pagrindines teorines nuostatas, kuriomis buvo remiamasi rašant darbą; apibūdina empirinio tyrimo metodiką ir pagrindžia jos pasirinkimą; pristato gautus tyrimo rezultatus; pateikia siūlomus sprendimus; pristato darbo išvadas bei rekomendacijas.

Po pretendento pranešimo trumpai kalba vadovas. Jeigu vadovas negali dalyvauti gynimo posėdyje, tuomet darbo vadovo atsiliepimą perskaito Baigiamųjų darbų gynimo komisijos pirmininkas.

Vėliau recenziją perskaito Baigiamųjų darbų gynimo komisijos pirmininkas. Pranešėjas atsako į recenzento pastabas ar klausimus.

Pranešėjui klausimus pateikia Baigiamųjų darbų gynimo komisijos nariai ir kiti dalyvaujantys gynime asmenys. Pranešėjas atsako į klausimus.

5. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO VERTINIMAS

Pasibaigus visiems tos dienos gynimams, uždaramė Baigiamųjų darbų gynimo komisijos posėdyje priimamas sprendimas dėl darbų įvertinimo.

Studentus, kuriems nebuvo leista gintis baigiamojo darbo dėl neigiamų vadovo ar recenzento vertinimų, su vadovo vertinimo ir recenzijos turiniu supažindina programos direktorius arba Studijų komisija atskirai nurodytu laiku.

Darbo turinys vertinamas pagal tokius kriterijus (vertina darbo vadovas ir recenzentas):

1. Darbo temos, tikslo ir uždavinių aiškumas ir vientisumas
2. Teorinių modelių analizės kryptingumas ir gilumas
3. Tyrimo metodikos pagrindimas ir rezultatų kokybė
4. Išvadų konkretumas bei pagrįstumas
5. Bendras darbo išbaigtumas ir nuoseklumas
6. Baigiamojo darbo atitikimas Ekonomikos programos bakalaurų baigiamųjų darbų reikalavimams

Darbo pristatymas ir gynimas vertinamas pagal tokius kriterijus (vertina Baigiamųjų darbų gynimo komisija):

1. Pristatymo nuoseklumas ir dalykiškumas
2. Studento demonstruojamas gebėjimas išanalizuoti praktinę problemą, apsibrėžti problemą, naudojant įvairius teorinius modelius parinkti deramus tyrimus metodus ir atlikti tyrimą, apibendrinti rezultatus bei pateikti išvadas.
3. Atsakymų į klausimus argumentavimas naudojantis baigiamojo darbo turiniu.
4. Baigiamojo darbo atitikimas Ekonomikos programos bakalaurų baigiamųjų darbų reikalavimams.

